

Verslag van het evaluatiegesprek d.d. 27 augustus 2020 van een afvaardiging vanuit de auditcommissie met accountants over het controleproces van de jaarrekening 2019

Aanwezigen:

Auditcommissie: Birgitte van Hoesel (voorzitter), Marguerite Boersma, Lenie van Leeuwen, Reem Bakker en Mark Tobeas (griffier, verslaglegging)

PDA Accountants: Arie Booij en Arjan Sallehart

De voorzitter start het gesprek om 9.00 uur. Ze legt uit dat de auditcommissie na de vergadering van 23 juni jl., bij de bespreking van de concept-jaarstukken verrast was te vernemen dat er toch geen goedkeurende verklaring op rechtmatigheid kon worden gegeven en er ook signalen waren dat het controleproces moeizaam is verlopen. Voor de commissie aldus voldoende belang om dit proces met de accountants te evalueren en vooruit te kijken. Na dit gesprek zal de commissie ook een evaluatiegesprek plannen met het college en de organisatie over het gevoerde proces.

Zij vraagt de accountants hun reflectie te geven op het proces.

De accountants geven aan dat zij, gezien het stroeve verloop van het controleproces ook sterk behoefte hebben om dit proces zo snel mogelijk te evalueren en zijn blij dat de auditcommissie hieraan tegemoet is gekomen en hiertoe het initiatief heeft genomen. Het doel van dit evaluatiegesprek is dat dit een bijdrage levert aan de noodzakelijke verbetering van het controleproces in de toekomst. Ze onderstrepen dat ze ook wanneer er wel op rechtmatigheid goedkeuring had kunnen worden gegeven, er voor hen voldoende aanleiding was geweest om het jaarrekeningcontroleproces met de auditcommissie te evalueren.

Inbreng PSA

De accountants geven een weergave van het verloop van het controleproces. In het najaar van 2019 zijn afspraken gemaakt over de controle van de jaarrekening 2019. Dit jaar is natuurlijk bijzonder vanwege het op afstand werken i.v.m. corona. Hierdoor verliep de uitvoering van de planning soms anders en dit hebben ze van tevoren gecommuniceerd. Al met al leidde dit ertoe dat anderhalve week later is gestart met de controle van Gemeente Woerden. Bij de start van het proces bleek dat de controledocumentatie van de gemeente niet op alle dossiers voldeed aan het door de accountants gewenste kwaliteitsniveau. De kwaliteit verschilt zoals gezegd per dossier. Voor veel processen geldt wat de accountants betreft een voldoende of goed rapportcijfer, maar voor sommige posten is in hun waarneming sprake van een '4'. Individuele personen binnen de organisatie, met een budgetverantwoordelijkheid of verantwoordelijkheid voor een operationeel proces, bepalen de kwaliteit. De regels voor interne controle, beheersing en verslagleggingsregels zijn nog niet bij ieder even goed bekend. Dit betreft dus niet alleen de afdeling Financiën, maar ligt breder in de organisatie. De accountants stellen regelmatig mee te maken dat geen antwoord kan worden gegeven op basale vragen. Dat is in hun waarneming kenmerkend voor de uitvoeringsorganisatie van Gemeente Woerden. Het probleem is op bepaalde dossiers zo groot, dat het niet lukt om dit allemaal in een jaar op te lossen. Zij willen samen met de auditcommissie borgen dat de noodzakelijke verbetering harder wordt doorgezet. Ze geven daarbij aan dat ze het als waardevol hebben ervaren dat, toen het misging, ze vlot hierover konden schakelen met de griffier.

Geen goedkeurende verklaring op rechtmatigheid

Dat er geen goedkeurende verklaring op rechtmatigheid kon worden gegeven heeft te maken met een het dossier 'aanbesteding'. De contractwaarde van de dossiers die niet rechtmatig waren overschreed de materialiteitsgrens.

Dat dit pas laat in het proces naar voren kwam hield verband met de steekproef. De eerste dossiers waren goed, en de laatste dossiers kwamen met vertraging boven tafel. En juist in die dossiers was niet rechtmatig gehandeld. Soms al een paar jaar geleden. De omvang werd daardoor ook negatief beïnvloed waardoor de materialiteitsgrens werd overschreden en geen goedkeurende verklaring afgegeven kon worden.

Verbeterstappen

Op de vraag of er ten opzichte van vorig jaar veel verbeterstappen zijn gemaakt en het financiële bewustzijn begint in te dalen, antwoorden de accountants dat zij hadden verwacht en gehoopt dat ze al meer verbeterlagen hadden teruggezien. Ze geven daarbij aan dat het in hun ogen niet alleen een kwestie is van 'beseffen dat', maar ook van 'kunnen'. Hoe dan ook blijft het voor de organisatie de uitdaging om intern zaken die niet goed lopen te signaleren en liever nog te voorkomen. De inkoopadviseurs zijn achter de fouten gekomen. Het is uiteraard veel beter als de afdelingen dit zelf hadden gesignaleerd en opgepakt.

Op de vraag of naar het oordeel van de accountants binnen de organisatie niet altijd even serieus wordt omgegaan met de aanbestedingsregels, leggen deze uit dat in hun ogen eerder sprake is van onwetendheid op dit vlak binnen de ambtelijke organisatie. Soms lijkt er echter ook sprake van 'hart voor de zaak' wanneer bij een aanbesteding wordt gekozen voor lokale ondernemers.

Op de vraag of naar het oordeel van de accountants de interne procedures goed op orde zijn, geven ze aan dat naar hun oordeel de procedures weliswaar goed zijn ingericht, maar dat de interne beheersing verbetering behoeft. Op de vraag of dit ook geldt voor de managementinformatieprocessen, antwoorden ze dat de teammanagers hiervan de proceseigenaar zijn en naar hun mening een meer zichtbare rol hierin zouden kunnen/moeten spelen.

Toekomst

De voorzitter vraagt de accountants om aan te geven welke rol de auditcommissie en de raad kunnen spelen om ervoor te zorgen dat de gewenste verbeterlag (sneller) wordt gemaakt. De accountants geven aan dat het zaak is om bij college en organisatie na te gaan wat hun concrete verbeterplan is, het college hierop te blijven bevragen en te bewaken dat het verbeterplan ook daadwerkelijk wordt uitgevoerd. Vooral de concreetheid is een belangrijk aandachtspunt. Daarbij blijft het ook mensenwerk. Het vraagstuk blijft of de juiste mensen op de juiste plek zitten. Tegenwoordig wordt door de organisatie meer gewerkt met zogenoemde zaaksystemen, dus dat is een goede ontwikkeling. Vanuit de auditcommissie wordt hierbij opgemerkt dat in het dossier van de aanbestedingen de zaaksystemen kennelijk niet op orde zijn omdat relevante informatie in de mailboxen van (vertrokken) ambtenaren bleek te zitten.

Op de vraag of de accountants in dit kader aanvullende tips hebben, geven deze aan dat het werken met een oefenjaarrekening kan helpen voor het bewustzijn en dat het aanvullend aan te bevelen is om op gezette tijden 'de peilstok erin te doen'. Hoe dan ook is deze situatie een wake-up-call. Er dient een goede follow-up-rapportage te komen. Misschien is nog wel het belangrijkste, en ook de grootste bestuurlijke uitdaging, om het verbeterplan zuiver op papier te zetten en daarbij ook eerlijk weer te geven wat de huidige stand van zaken is. Daarbij is het voor de toekomst bevorderlijk dat de auditcommissie/de raad dit positief-kritisch met het college en de organisatie bespreekt. De accountants geven aan dat zij bereid zijn om bij deze gesprekken ter advisering aanwezig te zijn.

Op de vraag hoe de accountants aankijken tegen een 'peilstok op soft controls', geven de accountants aan dat ze hebben begrepen dat de managementtaken van de concerncontroller zullen veranderen. Ze bevelen aan om deze vraag aan de concerncontroller zelf te stellen en dat hun eigen observaties op dit vlak ook beperkter zijn.

Op de vraag of de accountants voor zichzelf naar aanleiding van de afgelopen controle verbeterpunten zien, geven deze aan dat ze met de kennis van nu bijvoorbeeld de aanbestedingen eerder onder de loep hadden kunnen nemen. Doordat het proces niet volgens de planning verliep, moesten zij noodverbanden aanleggen. Ten slotte geven ze aan dat ze in de toekomst beter wellicht iets minder optimistisch zullen moeten zijn over de snelheid van de verbeterlagen bij Gemeente Woerden. Dan helpt het bijvoorbeeld om eerder met de controlewerkzaamheden te starten.

Afspraken

We spreken af dat de griffier een voorstel zal doen voor een aantal momenten in de tijd (tot voorjaar 2021) waarop we als auditcommissie de volgende onderwerpen bespreken:

- De evaluatie van een afvaardiging van de auditcommissie met college en ambtenaren.
- Reactie en concreet verbeterplan vanuit college en ambtelijke organisatie n.a.v. de jaarrekeningcontrole, vergezeld van een weergave van de huidige stand van zaken.
- Inzicht in de voortgang en status van het verbeterplan Financiële organisatie (auditcommissie 31 januari 2019).
- Inzicht in het plan voor de verbetering van de interne controle (interne audit plan) en verbetering van financieel bewustzijn. Mede gericht op de wijziging in de verantwoordelijkheid van college (en raad).
- Opdrachtformulering accountant en plan van aanpak jaarrekening controle 2021.

Financieel

De accountants melden ten slotte dat als gevolg van het intensieve controleproces, zij meerkosten van ongeveer €28.000 in rekening zullen brengen. De voorzitter verzoekt de griffier in kaart te brengen wat de eventuele meerkosten in vorige jaren waren.

Afsluiting

De voorzitter dankt allen voor het gesprek en beëindigt dit om 10.00 uur.